

Statsadvokatene i
Politimesteren i

Personundersøkelser

Antall rekvirerte personundersøkelser har vist en synkende tendens de siste årene. Nedgangen har fortsatt også etter ikrafttredelsen av ny straffeprosesslov 1. januar 1986. Denne utvikling er i dårlig harmoni med klare uttalelser i forarbeidene til gjeldende straffeprosesslov.

Straffeprosesslovkomitéen uttaler i sin innstilling av 1. juni 1969 s. 227: «Ved revisjon av loven har komitéen funnet det naturlig med et særskilt kapittel om personundersøkelse og mentalobservasjon. Dette tilsies av den sentrale plass som personundersøkeren og rettspsykiateren inntar i vår tids strafferettspleie.» Dette synspunkt følges opp i Ot. prp. nr. 35 (1978—79) s. 157 kap 13 om «Personundersøkelse og mentalobservasjon».

Riksadvokaten har ved flere anledninger tilkjennegitt behovet for økt bruk av personundersøkelse, jfr. bl.a. riksadvokatens rundskriv av 11. april 1975 (Del II nr. 1/1975) og 21. desember 1981 (Del II nr. 4/1981). Også Høyesterett har i adskillige saker bedt om innhenting av personundersøkelse i forbindelse med anke.

Det er ikke holdepunkt for å anta at nedgangen i antall personundersøkelser skyldes endringer i kriminalitetsbildet eller på lovbrytersiden. Årsaken antas først og fremst å være at påtalemyndigheten ikke i tilstrekkelig grad følger straffeprosesslovens og påtaleinstruksens intensjoner på dette punktet. Riksadvokaten finner derfor grunn til på nytt å innskjerpe den plikt og foranledning påtalemyndigheten har til å innhente personundersøkelse som ledd i straffesaksbehandlingen.

I saker der det kan bli aktuelt med tilsyn i forbindelse med betinget dom eller påtaleunntatelse, skal personundersøkelse foretas, jfr. påtaleinstruksens § 14-1 første ledd. Også i de tilfeller der det kan bli aktuelt å fastsette andre særvilkår, f.eks. ulike behandlingsmotiverte tiltak, bør personundersøkelse som hovedregel innhentes jfr. således riksadvokatens rundskriv av 21. desember 1981. Derved vil tilsynsmyndigheten på bedre grunnlag kunne uttale seg om hvilke særvilkår som kan være realistiske og gjennomførbare. Også i saker mot unge lovbrytere — særlig der det er tale om omfattende eller alvorlig kriminalitet — vil personundersøkelse være et nyttig hjelpemiddel ved fastsettelsen av en hensiktsmessig og riktig avpasset reaksjon.

251

Innhenting av personundersøkelse må ikke føre til forsinkelse i straffesaksbehandlingen. Riksadvokaten understreker derfor at det på et tidlig stadium under etterforskningen bør tas stilling til om personundersøkelse skal rekvireres. Den polititjenestemann som får saken til behandling må allerede etter de innledende etterforskningskritt ta spørsmålet om personundersøkelse opp med påtalemyndighetens tjenestemenn. Ved å benytte kopisaker, vil personundersøkelsen kunne foretas parallelt med den øvrige etterforskning.

Georg Fr. Rieber-Mohn

Ingunn Fossgard
riksadvokatfullmektig